

Magdalena Dahlborg

”De fullgjorde allt som föreskrivs i Herrens lag”

En viktig insikt i dialogen är att den andres uppfattning om mig oftast inte sammanfaller med min självförståelse, skriver Magdalena Dahlborg i en kommentar till De tio punkterna från Seelisberg ur katolskt perspektiv. Med denna artikel avslutas serien om detta 75-årsjubilerande dokument (För de tio punkterna från Seelisberg och övriga bidrag i artikelserien se www.svenskkyrkotidning.se).

En av de mest ljusa och älskade, om än inte så pråliga och framträdande, högtiderna under kyrkoåret är dagen då Jesus bars fram i templet, Kyndelsmäss. Jesus blir som Josefs och Marias förstfödde son, i enlighet med Herrens befallning efter flykten från Egypten, framburen i templet och helgad åt Herren. Den katolik som regelbundet ber rosenkransen påminns om detta tydliga budskap om Jesus judiska tillhörighet varje gång hen ber de glädjerika mysterierna.

I den katolska kyrkostrukturen har relationen till det judiska folket fått en lite udda plats, som lyser igenom också liturgiskt. Andra Vatikanconciliet (1962–1965) förändrade egentligen inte kyrkans lära, men bytte perspektiv så att katolska kyrkan istället för att bevaka gränserna och skåda inåt, öppnade sig utåt och såg att strålarna från det gudomliga genomlyser hela skapelsen, även i de andra vägar och riter som vuxit fram för att ”möta människohjärtats oro” som det heter i *Nostra Aetate*, deklARATIONEN om de icke-kristna religionerna.

Det nya perspektivet gav möjligheter att officiellt föra dialog, och redan från början hamnade relationen till det judiska folket på det ekumeniska bordet istället för hos det som då hette Sekretariatet för de icke-kristna trots att båda dessa avdelningar tagit form under konciliet¹, och trots att Sekretariatet för de icke-kristna helt byggde på *Nostra Aetate*, som från början var tänkt att enbart behandla relationen till judarna. Kommissionen för

relationen med judarna ligger som en egen avdelning inom ekumenikdikasteriet, delvis självständig men således med en tydlig särställning jämfört med andra icke-kristna gemenskaper. Samma ”mellanstatus” återkommer i långfredagens liturgi, där den tidigare bönen ”om judarnas omvändelse” numera är en bön för att det folk som Herren först talade till ska växa till ”i kärlek till hans namn och trohet mot förbundet”, och bönen är inordnad mellan bönen för de kristnas enhet och bönen för dem som inte tror på Kristus.

Gammalt som urberget

Perspektivet är naturligtvis fortfarande utifrån katolska kyrkans självförståelse, och utifrån en läsning av Bibelns böcker som innebär att det gamla testamentet läses med det nya som lins. Inte som någonting föråldrat, utdaterat, ersatt. Snarare gammalt som urberget, det stadiga och fasta som håller att bygga på även om regnet öser ner, floden kommer och vindarna blåser. Men som också emellanåt glöms bort, just för att det är ett fundament och därför inte alltid synligt.

I ett möte, oavsett om dialogen är av det mer officiella slaget eller det informella mellan människor som är just människor i en vardag där vi möter varandra, är perspektiven av nödvändighet olika. Mina numera mer än tjugo år i ekumeniska sammanhang har, ibland den hårda vägen, lärt mig att inte ta för givet att andras skäl till dialog är desamma som mina, och,

kanske ännu viktigare, att den andras förståelse av vem jag är inte självklart sammanfaller med min egen.

De tio punkterna från Seelisberg är tydligt kristet präglade och vänder sig till kristna som medvetet eller omedvetet missat den delen av budskapet i kyndelsmässodagens firande som framhåller att Jesus var helt och hållet judisk. Att hans vänner och fränder, såväl de som följde honom som de som avvisade honom, var judiska. Att han undervisade i templet och i synagogorna, och att hans undervisning låg nära eller följde fariseisk tradition, liksom senare även Paulus². Som flera av författarna i den nyutkomna antologin *Förskjutningar* påpekar på olika sätt är det fullt möjligt att vara jude utan att relatera till kristendomen överhuvudtaget³, medan man som kristen behöver göra mycket märkliga kullerbyttor om man vill försöka slippa relatera till judendomen. Kanske är detta beroende en delförklaring till det hat som riktats åt judisk håll från kristna genom historien.

Människan ogillar att vara sårbar, och beroende innebär sårbarhet. Att judendomen fortlevt trots de händelser som ur kristen synvinkel innebär det messianska hoppets fullbordande, är en kontinuerlig och delvis jobbig uppmaning till kristenheten att fortsätta försöka förstå uppenbarelserna, någonting som är omöjligt utan att försöka förstå det judiska urberg vi bygger på och som Jesus helt och fullt tillhörde. Det arbetet är en förutsättning för att kunna agera i enlighet med Seelisbergpunkterna, för

det är först i det studiet som det går att komma bortom fördomarna och känna igen antijudiska framställningar.

Relationen är präglad av djupa sår

Därför blir det ur ett kristet perspektiv viktigt att få diskutera också religiösa frågor av mer teologisk art med judar. Även det faktum att de första kristustroende stod kvar i sin judiska identitet, och att det senare i urkyrkan fanns såväl kristustroende judar som följde judiska seder, och döpta hedningar som inte gjorde det, innebär att den som vill tolka tidiga kristna skrifter måste förstå också judiska sätt att undervisa, läsa och tolka. Viktiga nyanser går annars förlorade.

Men den kristne behöver förstå och förhålla sig till att det från judiskt håll inte på samma sätt är nödvändigt att mötas teologiskt, och att relationen är präglad av djupa sår. Ur judiskt perspektiv kan dialogen förstås som en typ av negativ nödvändighet, ett utrymme att undervisa de kristna för att slippa felaktigheterna. Min erfarenhet av liknande ekumeniska samtal är att det är svårt att uppbåda entusiasm – den som drabbas av fördomarna och förväntas undervisa kan förvisso förstå nödvändigheten, men blir mest trött över att det ska behövas.

Det finns en aspekt av den teologiska dialogen som inte alltid får den framträdande plats den borde: i mötet med den andre bor en möjlighet att bättre lära känna sig själv. Denna möjlighet har två grenar. Den ena nämnde jag ovan – den andres

uppfattning om mig sammanfaller oftast inte med min självförståelse. Som katolik är det till exempel inte självklart att den jag möter uppfattar

hand är relationell är det först i mötet med en annan vi helt och fullt får identitet och tillhörighet. Det är där vi blir medvetna om i vilka gemen-

”I mötet med den andre bor en möjlighet att bättre lära känna sig själv”

mig som representant för en religiös minoritet, oavsett hur jag själv ser på min plats i det svenska samhället. Att upptäcka en sådan dissonans mellan min självförståelse och den andres förståelse kan ge mig nycklar till hur det jag säger och gör uppfattas av den andre, och vara en hjälp till bättre kommunikation, men det kan också i grunden skaka om och förändra min förståelse av mig själv.

Den andra grenen är att det i många fall är först när jag försöker besvara andras frågor om min tro som jag faktiskt borrar på djupet i vad jag menar. Så länge vi håller oss inom våra egna religiösa språkområden vet vi vad vi menar, men när vi ska förklara det för någon som talar en annan andlig dialekt behöver vi översätta, och översättning kräver en helt annan typ av explicit förståelse. Annars är risken stor att våra existentiella utläggningar blir emotionellt snömos.

För att parafrasera en av Svenska kyrkans skrifter om religionsteologi: det är först när vi är fullt öppna mot andra som vi kan vara sanna mot oss själva. Eftersom människan i första

skaper vi är inlemmade i, och vilka djup dessa gemenskaper bär, men också om rikedomarna hos de gemenskaper vi inte själva tillhör men lever nära.

MAGDALENA DAHLBORG

Redaktör på tidskriften Signum och ledamot i Katolska ekumeniska nämnden

Noter

1. De heter sedan början av juni i år ”Dikasteriet för interreligiös dialog” respektive ”Dikasteriet för främjandet av kristen enhet”
2. Som påpekas till exempel i *Notes on the correct way to present the Jews and Judaism in preaching and catechesis in the Roman catholic church*, från Kommissionen för relationen med judarna.
3. *Förskjutningar. Avgörande skiften i relationen mellan judar och kristna*. Red Tord Fornberg och Göran Larsson, Norma förlag. Inte minst Deborah Weissmans och Alon Goshen-Gottsteins kapitel lyfter fram denna dubbelhet.